

любознателност и страст.

Спрях се на тези методологически постановки, защото те имат особена значимост, когато следва да се разглежда етнопортрета на циганите. По силата на комплекс от исторически условия, фактори и причини циганите заемат изключително особено място в етносоциалната йерархия на обществото, поради което тяхното етнопортретуване - както на авто-, така и особено на хетеро-равнище, - не притежава всички характеристики и определения на портретуването на другите етноси в света. В случая става дума за редица изключително важни неща, на четири от които искам да обърна по-специално внимание.

Първо. В своето историческо развитие - както в своята прародина, така и извън нейните предели, - ромите никога не са имали своя държава, ромска държава. Присъствието на този факт в тяхната история има изключителна и дори бих казал съдбовна значимост за циганите като етническо формирование, а оттук и за техния етнопортрет. Това е така, защото държавността е онзи велик общественно-исторически фактор, без присъствието на който племенната и съюзно-племенната организация на етноса не може да се издигне в по-горна степен на етническата йерархия - народност, а след това и нация. А това означава, че ромите и досега не са надмогнали изцяло и безвъзвратно всички характеристики и определения на племенното си минало. Става дума за ромите сами по себе си, като компактна и етноконсолидирана общност, а не като отделни лица и групи, адаптиращи се и интегриращи се в други етноси и етнически общности. В този смисъл ромският етнопортрет има друга качествена определеност, ако се съпоставя с етнопортретите на етносите, достигнали държавно-народностна и държавнонационална фаза на съществуване и реализация.

Към казаното дотук следва да се прибави още нещо. Именно държавността позволява на съответния етнос да контактува - позитивно или негативно - на високо равнище с други близки и далечни етноси. Циганите никога не са имали възможност да влияят по държавна линия на който и да е друг етнос, независимо дали това влияние притежава положителна или отрицателна насоченост и определеност. Те ни-